

STM 1977:2

**Något om datering av 78-varvs grammofonskivor
Svenska matris- och katalognummerkronologier 1927-1956**

Av Björn Englund

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

Något om datering av 78-varvs grammofonskivor

Svenska matris- och katalognummerkronologier 1927–1956*

Av Björn Englund

Den som det senaste decenniet inhandlat en svensk grammofonskiva har sällan behövt tveka om när den var producerad; de flesta skivbolag vinnlägger sig numera om att ge korrekta och utförliga produktionsuppgifter i baksidestexten till LP-skivorna, så att var och en kan få veta var och när de är gjorda. Annat var det under 78-varvsepoken. Skivetiketterna innehöll då ytterst sällan någon dateringsuppgift, såframt det inte rörde sig om någon form av dokumentärskiva el dyl. För skivsamlare och musikforskare har det dock naturligt nog framkommit ett behov av att med säkerhet kunna fastställa åtminstone inspelningsåret och helst även månad och dag så att tillförlitliga kronologiskt uppställda artistdiskografier kan sammanställas.

Det absolut viktigaste hjälpmedlet härvidlag är det s k matrisnumret, dvs det nummer som pressmatrisen till varje skivsida har. Under 78-varvsepoken (ca 1900–1957) var detta nummer nämligen i så gott som samtliga fall även ett löpande produktionsnummer; det tilldelades redan vid inspelningen då det graverades in i vaxkakan och möjliggör således både datering och ofta även ortsbestämning.¹ Dessa nummer antecknades sedan i en liggare, en s k inspelningsjournal, jämte uppgifter om inspelningsdag o dyl och dessa journaler är en skivforskares viktigaste källa. Genom att ur dessa ta uppgifter om lägsta och högsta matrisnummer för varje år kan man sammanställa matriskronologier, som möjliggör snabb datering av varje skiva från det aktuella bolaget. Behovet av dylika tabeller för de svenska skivbolagen är stort, ty någon nationaldiskografi (motsvarande Svensk bokförteckning) är ännu inte ens påbörjad och de hittills utgivna bolagsdiskografierna från Nationalfonoteket täcker blott ett fåtal märken.

I de fall inga inspelningsjournaler har bevarats kan man datera skivorna med tämligen stor säkerhet genom att fastställa när de utgavs. Från tjugotalet till början av femtiotalet publicerade nämligen de större bolagen nyhetssupplement, vanligen varje månad. En inspelning är vanligen gjord 1–3 månader före utgivningen, dvs en skiva i supplementet för mars 1942 bör vara inspelad i början av det året. Detta är dock en mycket osäkrare dateringsmetod, ty en del upptagningar ges ut först åratals efter inspelningen. Å andra sidan händer det även att titlarna på en viss skiva spelas in på nytt flera år senare och ges ut med samma katalognummer (men vanligen med olika matrisnummer).

I de följande tabellerna ges inspelningsåren för de viktigaste svenska skivmärkena

* Artikeln utgör STM:s bidrag till det internationella 100-årsjubileet av Charles Cros' och Thomas A Edisons uppfinning av fonografen 1877.

¹ Naturligtvis har även de moderna mikropårsskivorna ett matrisnummer i betydelsen ett nummer på pressmatrisen, men det har inget samband med inspelningen. Förutom för datering är matrisnumren både på äldre och nyare skivor av värde när det gäller att fastställa om olika utgåvor av en skiva är identiska.

1927–1956, dvs från det år den elektriska inspelningsmetoden infördes i vårt land fram till det år då 45-varvsskivorna i större utsträckning började ersätta 78-varvsskivorna som bärare av populärmusik (LP-skivorna hade flera år tidigare blivit huvuddistributionsmedium för "seriös" musik). I åtta fall (Orchestrola, Tal och Ton, Ultraphon, delvis Columbia, Kristall, Philips, Hemmets Härold och Sirius) ges blott en katalognummerkronologi, enär inspelningsjournalerna för dessa bolag torde vara förkomna. Inspelningsorten är Stockholm om inte annat anges. Tabellerna upptar inte de sk varuhusmärkena, utan endast de skivmärken som funnits tillgängliga i den vanliga skivhandeln.

Forskarkollegerna Gunnar Bredevik, Stockholm, Mats Elfström, Åby, och Karleric Liedahl, Trelleborg, tackas för hjälp med åtskilliga uppgifter.

Matrisnummerkronologier

	HMV	Odeon ¹	Polyphon/Polydor	Parlophon	Decca
1927	Bk 2018–2096 Bk 2277–2390	Sto 2048–2298	2762–2847	at ²	67000– 67082 ³
1928	BW 1523–1655 BS 2876–3165	Sto 2299–2560 Sto 3000–3193	520– 616 1129–1289	bf BR	67084– 67189 ³ 67200– 67255 67400– 67445 ³
1929	BE 1353–1531 BE 1838–1992 BE 2044–2134	Sto 2561–2994 Sto 3194–3441	1430–1530 1816–1942 2294–2358	BR BR BR	67452– 67627 ³
1930	BE 2260–2354 BE 2379–2385 BE 2391–2481	Sto 2995–2999 Sto 3442–3526 Sto 4000–4632	2737–2896 2903–2944 3091–3221	BR BR BR	67628– 67678 ³ 67679– 67717 67718– 67724 ³ 67725– 67837 67900– 67937 ³
1931	OT 87– 214 OT 468– 508	Sto 4633–4952	3524–3715 3813–3939	BR BR	67838– 67899 67938– 67971 ³ 143000–143025
1932	OT 509– 563 OPA 1– 60	Sto 4953–5226	4378–4488 4678–4752 4813–4872 4947–4987	BR BR BR BR	67972– 67978 ³ 143026–143062
1933	OPA 82– 216	Sto 5227–5446	5058–5156 5303–5344 5425–5453	BR BR BR	CB 1– 26 ⁴
1934	OPA 217– 274 OSB 1– 65	Sto 5447–5631		CB	27–150 ⁴

¹ De flesta numren mellan Sto 3000 och 3557 inspelade i Berlin. Sto 3600–3999 inspelade i Stockholm 1938–1953 för Sirius och Hemmets Härold, men närmare årtalsangivelser kan ännu inte fastställas.

² Akustiska inspelningar.

³ Inspelade i Berlin.

⁴ Inspelade i Köpenhamn.

Summary

On dating 78 rpm recordings. Chronological listings of Swedish matrix and catalogue numbers, 1927–1956

Matrix numbers provide the best means of dating 78 rpm recordings. Almost invariably the matrix number was a production number, allotted at the time of recording and cut into the wax master at the recording session. The numbers were entered into ledgers together with other recording data. On the evidence of such recording ledgers, chronological listings of matrix numbers have been compiled for the most important Swedish labels from 1927, when electrical recording was first introduced into Sweden, to 1956, when the 45s began to replace the 78s as the medium for popular music. (With "serious" music, the change to LPs took place a few years earlier.) In eight cases (Orchestrola, Tal och Ton, Ultraphon, Columbia (partly), Kristall, Philips, Hemmets Härold, Sirius) no ledgers seem to be extant, and the release date, as evidenced by the manufacturers' monthly newlists, must be used instead, although its relation to the recording (production) date is of course more uncertain.

	Pathé	Homocord	Sonora	Scala	Toni	Telefunken
						1927
	91000–91124 ⁵					1928
	91130–91347 ⁵	68000–68036 ⁶				1929
	91348–91432	68050–68180				1930
		68181–68256				1931
		68257–68284				1932
			150– 219			1933
			220– 323 1000–1071			1934

⁵ Inspelade i Paris.

⁶ Inspelade i Berlin.

HMV	Odeon ¹	Polyphon/Polydor	Parlophon	Decca	Pathé	Homocord	Sonora	Scala	Toni	Telefunken
1935 OSB 66- 241	Sto 3527-3529 Sto 5632-5841	DSS 1-6					1111-1553			1935
1936 OSB 242- 458	Sto 3530-3537 Sto 5842-6042						1554-1986	1- 55	2500-2592	1936
1937 OSB 459- 670	Sto 3538-3549 Sto 6043-6270						1987-2099 3000-3099 4000-4225 4226-4695	56-223	2593-2756	1937
1938 OSB 671- 870	Sto 3550-3555 Sto 6271-6508						4226-4695	224-398	2757-2860 3000-3003	1938
1939 OSB 871-1097	Sto 6509-6667						4696-4993	399-499 600-652 ⁸	3004-3078	1939
1940 OSB 1098-1265	Sto 3556-3557 Sto 6668-6763						4994-5423	653-748		1940
1941 OSB 1266-1299 OSB 2000-2105	Sto 6764-6875	9207-9252	GR				5424-5850	749-833		25784-25863 26051-26110
1942 OSB 2106-2260	Sto 6876-6978	9541-9612	GR				5851-6129	834-886 ⁹		26294-26355 26666-26719
1943 OSB 2261-2371	Sto 6979-7079	116- 135	GX				6130-6402	889-940		26897-26975 27101-27168
1944 OSB 2372-2495	Sto 7080-7194						6403-6685	941-951		1944
1945 OSB 2496-2592	Sto 7195-7315						6686-6950			1945
1946 OSB 2593-2726	Sto 7316-7467						6951-7371			1946
1947 OSB 2727-2894	Sto 7468-7587						7372-7624			1947
1948 OSB 2895-2971	Sto 7588-7727	6000-6050					7625-8011			1948
1949 OSB 2972-3146	Sto 7728-7922						8012-8234			1949
1950 OSB 3147-3394	Sto 7923-8080						8235-8419			1950
1951 OSB 3395-3626	Sto 8081-8240	151-2151					8420-8594			1951
1952 OSB 3627-3754	Sto 8241-8330	152-6952					8595-8738			1952
1953 OSB 3755-3906	Sto 8331-8460	153-5353					8739-8909			1953
1954 OSB 3907-4037	Sto 8461-8574	154-6054					8910-9043			1954
1955 OSB 4038-4139	Sto 8575-8664	5501-5580					9044-9176			1955
1956 OSB 4140-4170	Sto 8665-8712	5601-5644					9177-9271			1956

⁷ Inspelade i London.

⁸ Nummer på 500 omnumreringar av Odeonmatriser.

⁹ 887-888 okända (möjligen ej använda).

	Musica ¹⁰	Cupol ¹¹	Artist/ Symfoni ¹²	Metronome ¹³	Roulette/ Triola	Karusell	Columbia ¹⁴
1945	1- 22						
1946	23- 88						
1947	89- 159	700- 940	100-158				
	3001-3002						
1948	160- 222	941-1423	159-236				
	3003-3023						
1949	223- 262	1424-1725	237-306	1- 48			
	3024-3133						
1950	3134-3245	1726-2016	307-386	49-179			
1951	3246-3463	2017-2280	387-455	180-295			
1952	3464-3623	2281-2594	456-501	296-430	001- 016	1- 23	
1953	3624-3711	2595-2869	502-539	431-590	017- 094	24-114	
1954	3712-3764	2870-2999	540-570	591-815	095- 159	115-182	2264-2320
		3000-3099					
		4000-4077					
1955	3765-3831	4078-4265		816-985	160- 175	183-247	2321-2378
					7000-7011		
1956	3832-3930	4266-4516		986-	7012-7038	248-323	2379-2386

Katalognummerkronologier

	Columbia ¹⁵	Orchestrola ¹⁶	Ultraphon	Tal och Ton	Kristall	Philips
1927	8905- 8921	30059-30063				
	8401- 8488					
1928	8489- 8611	30064-30144				
1929	8612- 8700	30160-30231		1- 10		
	18351-18496	40001-40051				
1930	18497-18500	40052-40176	45100-45109	11- 87		
	D 24001-24073	45001-45013				
	DS 501- 590					
1931	DS 591- 695	40177-40216	45110-45162	88-141		
1932	DS 696- 782		45163-45181	142-155		
1933	DS 783- 832					
1934	DS 833- 875				1201-1236	
1935	DS 876- 934				1237-1263	
					1600-1632	
1936	DS 935- 999				1633-1699	
1937	DS 1000- 1046				1700-1741	
1938	DS 1047- 1117				1742-1780	
1939	DS 1118- 1163				1781-1806	
1940	DS 1164- 1229					
1941	DS 1230- 1301					
1942	DS 1302- 1377					
1943	DS 1378- 1449					
1944	DS 1450- 1524					
1945	DS 1525- 1579					
1946	DS 1580- 1627					
1947	DS 1628- 1686					
1948	DS 1687- 1737					
1949	DS 1738- 1837					
1950	DS 1838- 1915					
1951	DS 1916- 2007					50000-50004
1952	DS 2008- 2052					50005-50030
1953	DS 2053- 2122					50031-50039
1954						50040-50071
1955						50072-50104
1956						50105-50119
						50150-50152

¹⁰ En del inspelningar gjorda i Malmö och Göteborg.

¹¹ En del inspelningar gjorda i Oslo.

¹² En del inspelningar gjorda i Uppsala och Göteborg.

¹³ En del inspelningar gjorda i Köpenhamn.

¹⁴ Se katalognummerkronologin för perioden 1927-1953.

¹⁵ Se matrisnummerkronologin för perioden 1954-1956.

¹⁶ 1927-1928 under namnet Vox.

Hemmets Häroid ¹⁷		Sirius
1931	X 1– 16	
1932	X 17– 21, Z 1	
1933	X 22– 42	
1934	X 43– 45, Z 2	
1935	X 46– 54, B 1– 2	
1936	X 55– 66, B 3– 5	
1937	X 67– 78, B 6– 7	
1938	X 79– 98	101–105
1939	X 99–113, B 8	106–109
1940	X 114–130	
1941	X 131–141	
1942	X 142–147	
1943	X 148–152	
1944	X 153–161, E 1	
1945	X 162–168	
1946	X 169–188	110–114
1947	X 189–203	115–117
1948	X 204–207	
1949	X 208–223	118–122
1950	X 224–241, F 1001–1008, A 10	
1951	X 242–258, F 1009–1017, U 2001–2003, A11	
1952	X 259–270, F 1018–1023, U 2004	
1953	X 271–273, F 1024–1045, U 2005–2008	123–135
1954	X 274–275, F 1046–1061, U 2009–2010, A12	136–144
1955	F 1062–1077, U 2011, A13–14	145–154
1956	F 1078–1100, U 2012–2014 A15–18	155–169, 700

¹⁷ Ett flertal nummer nyinspelades och utgavs med samma katalognummer. Det gäller X 4, 5, 7, 11 (nyinsp både 1945 och 1953), 15 (nyinsp 1938), 16, 24, 25 (nyinsp 1937–38), 142 (nyinsp 1952), Z 1 (nyinsp 1945) och kanske ytterligare några nummer.